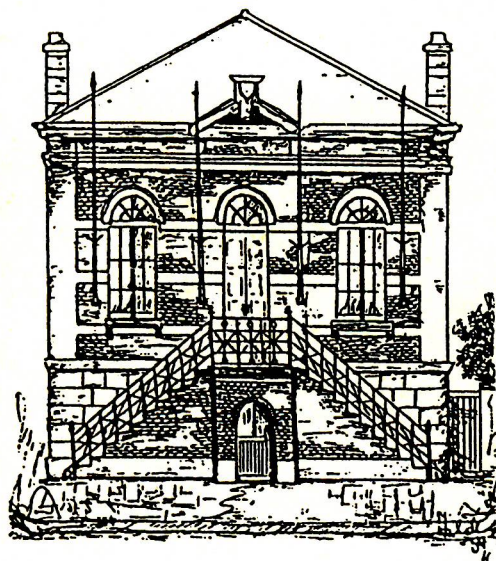

van wirskante

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 12, no. 2
juni 1997

Heemkundekring 'Amalia van Solms' stelt zich ten doel zich actief bezig te houden met het erfgoed van onze gemeenten met de bedoeling:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor het nageslacht.

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit de historie van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen in de ruimste zin des woords.

Heemkundekring 'Amalia van Solms'
'Heemhuis'
Kerkstraat 4
2387 Baarle-Hertog (B)

Bankrelaties:

Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969

CERA bank Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur.

Van wirskaante

orgaan van Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

verschijnt 4x per jaar

redactie: Piet van der Flaas, Herman Janssen, Fons Raeijmaekers, Antoon van Tuijl en Ed Ragas (eindredactie). Tekeningen: A. van Tuijl

12^e jaargang no. 2

juni 1997

inhoud

voorwoord	A. Jacobs	26
van de redactie		27
bedreigde veiligheid (8)	H. Janssen	28
de boommarter in Nederland	P. van der Flaas	32
bijdragen tot toponymie (2)	P. van der Flaas	35
arme amalia (24)	A. van Tuijl	38
merkwaardigheden (13)	A. van Tuijl	40
lokale heemdag	A. Jacobs	42
activiteitenkalender	H. Janssen	43
tentoonstelling Baarlese nissen	H. Janssen	46
tentoonstelling Fons Willemsen	H. Janssen	49
vormingsproject verstandelijk gehandicapten	H. Janssen	50
amalia's kunst of nep	P. van der Flaas	52
algemene ledenvergadering '97		58

Voorwoord

Bij onze vereniging wordt door diversen werkgroepen hard gewerkt. Het gonst er van de bedrijvigheid en dat doet natuurlijk plezier. De activiteitenwerkgroep biedt U voor de komende maanden een gevarieerd programma aan. De vroege vogeltocht is voor de echte vroege vogels onder onze leden en voor de andere wandelaars is er natuurlijk de lange wandeling. Voor onze historie is de heemreis naar Diest en Averbode een must. Hier kun je echt genieten van de historie van deze twee Belgische plaatsen.

Onze tentoonstelling over nisbeelden heeft tot op heden goede belangstelling genoten. Het is toch frappant dat er in onze gemeenten zoveel nissen, met of zonder beeld, zijn. In de direkte omgeving zie je ze veel minder of helemaal niet. Een prachtige tentoonstelling waarin veel tijd gestoken is door de inrichters maar ook door de leden die de inventarisatie gedaan hebben. Samen hebben ze goed werk geleverd. Met het bundelen van al deze informatie zou de inventarisatie op een goede manier blijvend vastgelegd worden.

In Ulicoten presenteert de werkgroep Ulicoten zich op een bijzondere wijze op de jaarmarkt. Een jaarmarkt was vroeger in de kleine plaatsen te vergelijken met de kermis. Iedereen kwam en ging naar huis om de jaarmarkt te bezoeken en natuurlijk om wat bij te praten. In Ulicoten kan dat dit jaar want er komt een tentoonstelling over, 'n Ulicotense mees, namelijk over Fons Willemsen. Het wordt een uitgebreide tentoonstelling over het leven in Ulicoten en daar zal men echt over kunnen bijpraten. Hierna gaat de tentoonstelling naar Baarle waar hij nog verschillende weken verder loopt.

In het najaar komen we met een nieuwe activiteit. Ja je kunt het al lezen in het programma-overzicht op 10 oktober staat vermeld "Heksenwandeling". Ja het wordt een heuse heksenwandeling op een vrij-

dagavond bij heldere maan. Gelukkig zijn de heksen zelf niet meer actief maar we hebben een spannend heksenverhaal bij de hand en natuurlijk nog veel meer. Voor deze activiteit kunnen we nog helpers gebruiken want er komt heel wat bij kijken. Heb je zin om mee te heksen, meldt je dan aan bij de Herman Jansen .

Na het voorjaar komt de zomer en de zomervakantie eraan. Nog even volhouden en meedoen aan onze voorjaarsactiviteiten en dan genieten van een welverdiende vakantie. Dus tot op een van onze activiteiten en anders alvast een prettige vakantie. Laat eens wat van je horen als je op vakantie bent.!!!

Uw voorzitter , Ad Jacobs.

Van de redactie

Zoals u kunt zien, is deze van wirskaante anders dan de voorgaande. Dat heeft alles te maken met wat computerongemak. We hebben met vereende krachten een tussenoplossing gevonden, maar blijven er uiteraard op hopen dat de problemen met ons grafisch werkstation snel zijn opgelost. Onze excuses voor dit niet-standaard tijdschrift. Verder laat Fons Raeijmaekers zich verontschuldigen. Hij heeft dit jaar (na ruim 7 jaar!) even geen tijd meer voor zijn vaste bijdrage: '30 jaar geleden'. Hij hoopt volgend jaar zijn werk voor Van Wirskaante weer te kunnen oppakken. Fons alvast bedankt voor al het werk dat je verzet hebt om een verenigingstijdschrift van de grond te krijgen twaalf jaar geleden.

De redactie.

Bedreigde veiligheid (9)

Herman Janssen

Diefstal

Door de opeenvolgende mislukking van de aardappel- en graan-oogsten steeg in het midden van de vorige eeuw de armoede onder de Baarlese bevolking. Hongersnood leidde tot een opmerkelijke steiging van het aantal diefstallen in de beide gemeenten.

In de nacht van 14 op 15 mei 1845 werden uit de schuur van Antonie Kuijpers 8 à 10 vaten aardappelen gestolen. De ontvreemding gebeurde zonder inbraak of inklemming. De schuurdeur werd van buitenuit geopend door middel van het oplichten van de sluitstok door een gat in de schuurwand. De Marechausées en de veldwachter werden met het onderzoek belast.

In de nacht van 24 op 25 augustus 1845 werd in Castelré op gronden van het Bedelaarswerkhuis van Hoogstraten graan gestolen. De aren van 416 schoven tarwe die er stonden te drogen, werden gewoon afgesneden. Onmiddellijk werden in Wortel de huizen van de kolonie doorzocht. Na een brief van de directeur van het Bedelaars-werkhuis gaf de burgemeester van Baarle-Nassau op 29 augustus de opdracht aan de commandant van de Marechaussée om met één van zijn manschappen, met de veldwachter van Baarle-Nassau en met raadslid J. Servaes verscheidene woningen in Castelré te onderzoeken. De daders werden niet gevonden. Op dezelfde plaats werden op 15 april 1847 de geplante aardappelen ontgraven en gestolen.

Drie dagen later meldde burgemeester A. van Baal aan de officier van justitie dat bij Adriaan Reyntjes in Ulicoten "8 à 10 loopen bonte paarsen" (aardappelen) werden gestolen door ondergraving van de staldeur. "De feitelijkheden van dezen soort worden in het gehucht Ulicoten van zoodanige bedenkelijken aard dat zij eene bijzondere attentie vande zijde der justitie noodzakelijk maken." Besloten werd om op dinsdagmorgen heel vroeg post te vatten in herberg de Jager te Chaamdijk. Alle karren komende uit de richting van Ulicoten met bestemming Breda, zouden gecontroleerd worden. Het vermoeden bestond namelijk dat de gestolen aardappelen verkocht werden op de markt van Breda.

Op 5 juli 1847 schreef de burgemeester een brief naar de gouverneur om hem te melden dat op bijna alle akkers aardappelen ontvreemd werden die niet eens rijp waren. Een belangrijk deel van de oogst werd met vernieling bedreigd. Dit gold tevens voor de opbrengsten van rogge en boekweit. Daarom werd door de burgemeester de "gewone burgerwacht" ingesteld: burgers zouden beurte-lings opgeroepen worden om afwisselend overdag of 's nachts te patrouilleren.

De armoede nam de daaropvolgende jaren nog toe en verscheidene Baarlenaren werden wegens diefstal veroordeeld. De Arrondissementsrechtbank van Breda veroordeelde op 23 februari 1852 Gerardus en Johannes Blukens tot twee maanden effectieve celstraf. Op 2 april werden hen door de vorster twee biljetten uitgereikt met het verzoek zich naar Breda te begeven. De burgemeester kwam tussen bij de officier van justitie om te verzoeken dat zij hun straf één voor één mochten uitzitten. Op die manier konden zij hun kostwinning als linnenwever blijven uitoe-

fenen en werd er voorkomen dat zij na het verlaten van de gevangenis ten laste van de Algemene Armen kwamen.

Tegen Theresia Hapers werd op 14 april 1852 een PV opgesteld wegens de ontvreemding van "eenig melk en wit brood uit een gesloten woning". De diefstal vond plaats bij Jan Baptist van Gestel en Petronella van Aperen aan de Reuth. Theresia werd daarop veroordeeld tot 10 maanden effectief. Op 13 november 1855 werd Elisabeth Hapers aangehouden door veldwachter Petrus van Hoek. Elisabeth was toen 20 jaar en woonde in bij haar moeder. Wethouder G. van Hapert verving de burgemeester en noteerde in het PV: "Ik heb gemeend haar te moeten aanhouden en naar het Huis van Arrest in Breda te laten overbrengen, te meer omdat zij de oudste eener familie is welke bijna allen in roof en bedelen hun bestaan zoeken, zich bijna dagelijks aan voormelde feiten schuldig maakt en reeds vroeger wegens diefstal is veroordeeld geweest. Ook omwille van hare overige antecedenten verdient zij weinig consideratie."

De aanhouding gebeurde nadat bijna dagelijks aardappelen verdwenen uit de schuur van de weduwe Havermans te Boschoven. De veldwachter verstopte zich in de schuur en bemerkte dat Elisabeth langs de behoorlijk gesloten deur naar binnen kwam. Ze opende de aardappelkuil die bedekt was met een weinig aarde en stro. Een zak van een vierde mud werd gevuld en meegenomen. Na een wilde achtervolging werd ze gearresteerd. Haar moeder, de weduwe Hapers (Boschoven), verklaarde dat Elisabeth daags tevoren ook een zak had meegebracht. Zij zou de aardappelen naar eigen zeggen op het land hebben geraapt. Adriaan, een broer van Elisabeth, werd op 29 mei 1856 betrap op het stelen van een pot met etenswaren.

Voorgesteld werd om hem naar de Bedelaarskolonie van Hoogstraten te sturen.

Op 23 april 1853 was er een diefstal van wortelen in Baarle. Datzelfde jaar werd er op 12 juli koolzaad gestolen bij Adriaan Martens (Kastelijn, Baarle-Hertog). Een week later werd een PV opgesteld tegen Cornelia Pluymys (Boschoven) wegens diefstal van aardappelen te velde. Ook de familie Dams was die dagen berucht. Zij was op 12 september verantwoordelijk voor de ontvreemding van vruchten te velde. Vier maanden later werd een PV opgesteld tegen Hendrina van Vught wegens diefstal van aardappelen. Zij was reeds eerder voor dergelijke feiten aangeklaagd.

In Ulicoten werd op 3 september 1855 een zak appelen gestolen bij Jacobus Kusters. De dader was Johannes Reyntjens, de zoon van linnenwever Adriaan en een buurman van Kusters. In Castelré werden in het najaar van 1855 en 1856 's nachts vaak veldgewassen, aardappelen en houtgewas ontvreemd. Daarop werd door de burgemeester een burgerwacht opgericht, met aan het hoofd raadslid J.F. Faes. Jos Aerts was de commandant. De burgerwacht voerde nachtpatrouilles uit en kreeg de opdracht alle verdachten te arresteren. Het bleef woelig in Baarle en iedereen was op zijn hoede voor het dreigende gevaar. Volgende aflevering worden nog enkele opmerkelijke diefstallen besproken.

Bron: GABN voorlopige inv. nrs. 1069, 1070, 1087, 1088 en 1089.

De boommarter in Nederland

Piet van der Flaas

Bovengenoemd roofdier is in Nederland vrij zeldzaam geworden. In een dit jaar gehouden telling schat men het aantal ruw-weg tussen de 500 en 1200 stuks. De boommarter is een uitermate schuw dier. Het heeft zich dan ook teruggetrokken naar de gebieden waar zich nog uitgestrekte bossen bevinden. Het meet een lengte van 64 tot 78 centimeter inclusief zijn 22 tot 26 centimeter lange staart. Het heeft een schouderhoogte van ca. 15 centimeter en heeft een gewicht tussen de 800 en 1800 gram. De boommarter heeft een gespierd en slank lichaam. Het heeft een dichte pels, een beetje zijdeachtig en typisch lang haar. In het hoekige kopje van de boommarter met zijn nogal grote oren staan een paar felle kraalogen. Het is koffiebruin van kleur met een gele keel en dito borstvlek.

In tegenstelling tot de boommarter heeft de steenmarter een witte gevorkte vlek waarvan de uiteinden tot aan de voorpoten reiken. Een ander verschilpunt tussen beide marters is de beharing van de voetzolen. Die is bij de bommarter sterk ontwikkeld, terwijl beharing van de voetzolen bij de steenmarter in het geheel ontbreekt. Bij beide soorten leven de beide sexen het grootste deel van het jaar gescheiden van elkaar. De paringstijd (ook wel roltijd genoemd) valt in de zomermaanden. De marters zijn pas op driejarige leeftijd geslachtsrijp. Na een vrij lange draagtijd van 38 weken werpen de moeders in het voorjaar twee tot zeven jongen, die blind ter wereld komen. Een marter kan circa vijftien jaar oud worden.

In de zomer van 1996 vond men in Rijen een doodgereden boommarter. Het was een vrouwtje. Een nader onderzoek leerde dat ze moeder moest zijn van minimaal vier zogende jongen. Die zullen wel een hongerdood zijn gestorven. Jammer dat dit zo dicht bij huis moest gebeuren. Men was voornemens om dit prachtige dier op te zetten en een plaatsje te geven in het plaatselijk politiebureau.

Voedsel

Waarvan leeft nu dit streng beschermde roofdier? In het dichte naaldbos huist hij in een boom, in een verlaten eekhoornnest, in een holle boom of in een spechtnest. Vanuit zijn veilige onderkomen maakt hij zwerftochten in een vrij uitgestrekt gebied. Soms gaat hij wel tot tien kilometer van zijn nest vandaan. Hij leeft hoofdzakelijk van eekhoorns, klein wild, knaagdieren, vogels, insecten, fruit en bessen. Op eieren zijn alle marters verzot. Ze schijnen deze zelfs mee te slepen naar hun nest en in sommige gevallen blijken ze zelfs te hamsteren.

Als de marter zich na zijn zwerftocht weer op de terugreis begeeft, dan wordt de laatste etappe steevast door de toppen van de bomen afgelegd. Hij klimt en springt enorm goed en weet in de boomtoppen zelfs de watervlugge eekhoorns te verschalken. Evenals de steenmarter is de boommarter een uitstekend zwemmer.

In het wild heb ik de marter slechts eenmaal in actie gezien. Het was op een dag eind 1936, toen mijn vader hijgend van het harde lopen, binnenstootte en me toefluisterde dat er op de heide een boommarter bezig was. Ik repte op met korte beentjes hem achterna. Op de plaats aangekomen, slopen we naar de bosrand en jawel hoor, daar zag ik hem. De marter was juist bezig een konijn naar binnen te spelen. Gretig scheurde hij het konijn aan

stukken. Bij tijd en wijle ging hij op zijn achterpoten staan om de omgeving af te speuren. We hielden ons muisstil, wetende dat hij bij het minste gerucht er vandoor zou gaan. Men had enkele jaren tevoren honderden hectaren bos in de directe omgeving gerooid en mogelijk was dit dier een achtergebleven exemplaar. Vooral in de winter nadat de mensen hun jachtperiode hebben gehad, is het voor deze dieren een moeilijke tijd. Ze moeten dan vaak een veel groter gebied bestrijken om aan hun voedsel te komen. Dit gaat vaak ten koste van hun conditie. Laat ons daarom zuinig zijn op onze natuur en op wat er leeft en bloeit.

Bijdragen tot een toponymie van Baarle (2)

Piet van der Flaas

De vroege vogeltocht van zondag 23 maart jl., was weer eens aanleiding om behalve bij de vogels ook eens stil te staan bij de namen van akkers en weiden die we passeerden. We vertrokken met zestien man in vier auto's om stipt acht uur vanaf ons Heemhuis om achter de 'Eikelenbos' op zoek te gaan naar de weidevogels. Het was pittig koud en de koude hing als een klamme deken om ons heen; regen op komst dus! Tijdens de wandeling zagen we tal van kieviten en grutto's. In mindere mate zagen we wulpen en scholeksters. Dichter bij het 'Merkske' gekomen, hoorden we het gesnater van wilde eenden en de roep van de fazanten. Ook zagen we ergens boven de velden een torenvalk op een plaats in de lucht 'bidden'. Bij dit

'bidden' zoekt hij met zijn scherpe ogen de grond af naar een prooi. De torenvalk bouwt zijn nest in verlaten nesten, maar hij broedt ook wel eens in kerktorens en daaraan heeft hij zijn naam te danken.

De baan waar wij onze tocht begonnen, is de 'Wildertsebaan'. De bossen in de verte zijn 'de Witte Bergen'. Volgens de legende moet hier nog ergens een schat liggen van Hertog Albertus, een Spaans heerser uit de 17^e eeuw. Volgens die legende zou het gaan om een kist vol gouden munten en die zou ergens rond of in het 'Zwartven' moeten liggen. Iets verder ligt dan de 'Singelheide'. Heel de streek wordt nu zo genoemd en is sinds 1989 een zogenaamd stiltegebied. De totale oppervlakte van dat gebied moet minimaal zo'n zes vierkante kilometer bedragen. De geluidsbelasting in dit gebied mag maximaal 40dB zijn.

We wandelden door 'de Broskens' waar een bijzondere denneboom staat. De boom heeft een wirwar van takken. Als we van hieruit het 'Merkske' volgen, passeren we 'de Gulden Bodem', 'de Rondekes' en 'het Patrouillebos'. Dit was vroeger een van de drukste routes waarlangs paarden en vee gesmokkeld werden. In het voornoemd bos lagen vroeger dikwijls marechaussees en commiezen verborgen. Vandaar de naam 'Patrouillebos'. Hierlangs kan men via 'de Ruikenschoorbrug' het dorp 'Zondereigen' bereiken. Tegen het 'Merkske' liggen de twee Belgische enclaves, 'de Wurstenbosch' en 'de Peruiters'. De eerste wordt doorsneden door het riviertje. Vroeger lagen er op 'Singelheide' regelmatig ruiters met hun paarden. In de historie waren dat heel wat legeronderdelen. Vaak waren het vrijwilligers uit diverse landen, zoals Zwitserland, Duitsland, Spanje, Holland, Kroatië etc.

We wandelden weer terug naar ons beginpunt en kwamen daarbij langs 'de Kleiberg'. Hier lagen verschillende ruggen zand die beplant waren met braamstruiken. Vlakbij had men er een zogenaamde kikkerpoel uitgegraven. Dat is in het kader van de ruilverkaveling gedaan met het oog op herstel van de natuurlijke elementen voor amfibieën. Het zal wel even duren voordat zo'n bevolkt zal zijn. Nu trokken we door de 'Poel'. Daar was iemand duchtig met zijn zaag te keer gegaan. Langs een bijzonder slechte weg, die pas was opgehoogd met puin, zochten we al springend van links naar rechts onze weg. We kwamen langs een pas aangelegd groentetuintje. Iets verder lag een veldje dat beplant was met aardpeer. Dit is een ideaal gewas voor de wildakker. Deze knollen worden gegeten door fazant en haarwild. Het tot 2 ½ meter hoog opgroeiende loof vormt bovendien een uitstekende dekking voor alle wild. De aardpeer stelt weinig eisen aan de verzorging. Het vraagt wel om een goede bemesting. Het gewas kan enkele jaren dienst doen op de akker. Ook na het rooien of omploegen, blijven er nog voldoende knolresten over om een hernieuwde groei te garanderen. Vroeger toen de waterafvoer nog niet zo was als tegenwoordig, kon men dit gebied maar beter mijden in het najaar of winter. Het water stond hier dan tot borsthoogte. In de verte hoorden we ook een specht, die was ijverig aan het hameren om aan zijn voedsel te kunnen komen. Daarna kwamen we weer aan het beginpunt van onze tocht door de natuur. Met dank aan A. van Tuijl voor de wandeling, aan de heer Jansen voor het vervoer en aan de heren Cel Gulickx en Karel Dirven voor de informatie.

ARME AMALIA (24)

A. van Tuijl

Traditie getrouw vermelden wij in “ Van Wirskaante “ de voorwerpen die wij als schenking ontvingen, met de schenkers. Al die gegeven voorwerpen zijn bewaard en blijven bewaard. Regelmatig kunnen we er in snuffelen om met bepaalde voorwerpen onze tentoonstellingen aan te kleden. Dat laatste het terugvinden en gebruiken van spulletjes- wordt ons nu gemakkelijk gemaakt, want Fon de Rooij is met een paar trouwe helpers druk in de weer om op de zolder van het Heemhuis een rekken en schappensysteem in elkaar te zetten. Dat geeft ruimte en overzicht. Al die meters stalen rekken, met dragers, leggers, beugels en platen kregen we al lang geleden van Jac Haagen. Aanvankelijk dachten we eraan deze stellingen in onze nieuwe benedenzaal te gebruiken. Bij nader inzien komen ze ons beter van pas voor het opbergen van onze steeds groeiende verzameling schenkingen.

Wat werd ons in de voorbije maanden weer aangereikt?

Stan van Sas bracht van een sloop een stuk deurstijl mee met een zware beschadiging. De “dader“ zit er nog in ... een flinke granaatscherf uit de Tweede Wereldoorlog.

Achiel Gulickx zag op een bepaald moment de prachtige verlichting van onze benedenzaal met al die spots aan handige rails. Hij dacht : Zoiets hebben wij toch ook nog liggen? Misschien wel iets voor het Heemhuis! Zeker weten Achiel. Die meters rail en al die spots komen ons beslist nog eens goed van pas.

- Conny van Loon bezocht onze "Kunst of Nep zondag". Hij liet o.a. een oude tegel taxeren. Hoge waarde? Nee, niet in geld. Ja, wel als heemkundig voorwerp. Daarom schonk hij hem meteen aan de Heemkundekring. Het gaat om een aardewerken vloertegel, afkomstig uit een dieperliggende vloer van de Remigiuskerk. De tegel is versierd met een afbeelding van de lijdenswerktuigen (hamer, spijkers, nijptang, lans en spons). De merktekens op de achterkant laten zien dat het om een Engels produkt gaat.

Mevr. Van Eijl - van de Klashorst bezorgde ons ook enige leuke aanwinsten. Zij liet o.a. onze verzameling foto- en filmspullen aangroeien met een glansapparaat en afdrukraampjes. We kregen van haar ook een ingelijste prent van een "Oorlogsweduwe 1914", een beeld van St. Antonius van Padua, een jubileumkandelaartje van de K.R.O. , een sierkam in schildpad en twee tennisrackets uit de jaren dertig.

- Van de familie J. Van Tilborg kregen we een prachtige oude hoedendoos met daarin een "hoge zijde", een voile en zwarte handschoenen en daarbij nog een fraaie zwarte pandjesjas.

Verder kwamen er ook schenkingen binnen die voor de BIDOC bestemd zijn, zoals bidprentjes, boeken en foto's. We hebben afgesproken dat BIDOC de aanwinsten van en voor bibliotheek en documentatiecentrum zelf in een eigen rubriek bekend gaat maken.

Aan alle schenkers betuigen wij weer onze hartelijke dank.

Merkwaardigheden (13) met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid...

A. van Tuijl

Als je ergens lang woont en je huis is groot en ook nog voorzien van een uitgebreide zolder en je bent zelf nogal "bewaarderig" van aard..., dan valt verhuizen niet mee! Dat ondervond Piet Soethout, overbuurman van ons Heemhuis enige tijd geleden ook. Hij kon en wilde echt niet alles meenemen naar zijn nieuwe huis. De Heemkring was daar goed mee, want Piet schonk ons een uitgebreide verzameling leuke voorwerpen. Die hebben we al eerder vermeld in de rubriek "Arme Amalia". Een van die voorwerpen trok onze bijzondere aandacht. Het gaat om een mooi gevormd, in grijze wolkjes geëmailleerd petroleumkannetje, met een eigenwijs schenkduitje en bovenop een messing schroef dop die nooit verloren gaat omdat hij met een kettinkje vastzit. De tekening laat zien wat ik bedoel: gewoon een mooi oud gebruiksvoorwerp. Maar misschien is het meer dan dat!

Dit petroleumkannetje komt dus van de zolder van Piet Soethout. Dat was vroeger de zolder van Sjaak Brouwers, bij oude Baarlenaren zeer bekend als schoenmaker, organist, toneelspeler en zeer trouwe harmonie-muzikant. Deze Sjaak Brouwers was weer een zoon van Toon Brouwers. Nu zijn we al dik honderd jaar terug in de geschiedenis. Toon wordt geboren in 1860. Hij woont bijna letterlijk onder de Belgische kerktoren, maar wel op Hollandse grond. Toon is schoenmaker en oefent ook vijftenzestig jaar lang de functie uit van klokkeluiders voor de Remigiuskerk. Dit is allemaal aardig

om te weten, maar het heeft zo weinig te maken met ons petroleumkannetje! Dat komt dus. Toon Brouwers had nog een taak in de dorpsgemeenschap. Voor de komst van elektriciteit had Baarle op en rond de Singel openbare straatverlichting in de vorm van enkele olielantaarns. Toon had tot taak die lampen te verzorgen, aan te steken en te doven. Zouden we niet met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid mogen beweren dat hier het petroleumkannetje van de dorps-lantaarnaansteker tevoorschijn gekomen is?

Lokale Heemdag

Ook dit jaar organiseert onze werkgroep weer een lokale heemdag en wel op zaterdag 16 augustus 1997. Doel van de lokale heemdag is je eigen woonomgeving op een aangename manier beter te leren kennen. Vorig jaar hadden we een leuk programma en daar wordt nu nog druk aan gewerkt. In grote lijnen komt het op het volgende neer: 's-morgens bezoeken we een of twee ondernemers en 's-middags gaan we op de cultuur/historische toer. Mogelijk bezoeken we dit jaar de "groene long" van Baarle. In de uitnodiging die volgt, komt het programma en de deelname prijs te staan. We sluiten deze heemdag af met een gezamenlijke koffietafel.

Noteer deze datum alvast in je drukke agenda zodat wij op je deelname kunnen rekenen.

Dus graag tot 16 augustus a.s.

Activiteitenkalender

Het voorbije kwartaal haalde de activiteitencommissie uit met enkele voltreffers van formaat. Amalia's Kunst of Nep was goed voor meer dan 100 entrees en bijna 130 gekeurde voorwerpen. We denken al hardop aan een tweede kijkdag, wellicht volgend jaar. De tentoongestelde foto's van Baarlese nissen en nisbeelden werden goed onthaald in de pers en met verwondering bekeken door tal van bezoekers. Aan de fietstocht naar Turnhout namen 37 personen deel. Het hadden er gerust tien meer kunnen zijn, ware het niet dat we heel wat leden moesten teleurstellen omwille van hun laattijdige inschrijving. Gidsen moeten nu eenmaal enkele weken op voorhand besproken worden, zodat wij genoodzaakt waren de uiterste inschrijvingsdatum strikt te respecteren. Opgelet dus bij de inschrijving voor de heemreis: dit dient te gebeuren uiterlijk op woensdag 11 juni. Ook hier kunnen geen uitzonderingen toegestaan worden. Bovendien kunnen er niet meer dan 50 personen mee: dan zit de bus vol.

De activiteiten van Amalia zijn toegankelijk voor iedereen. Niet-leden zijn van harte welkom, maar hen wordt de reële kostprijs aangerekend. Bij heel wat activiteiten neemt de vereniging namelijk een gedeelte van de onkosten op zich, zoals de inkom van de musea of de kostprijs van de gidsen. Al wie lid is van onze vereniging, kan op deze tussenkomst rekenen. Het individuele lidmaatschap geeft recht op *één* verlaagde deelnameprijs, het gezinslidmaatschap op een vermindering *voor alle gezinsleden*.

Wij hopen ook de volgende maanden weer heel wat leden te mogen begroeten op woensdagavond of tijdens één van volgende activiteiten:

Juni

zon 01	10.30-13.00u	Open-zondag. Tentoonstelling "Baarlese Nissen" open tot 16.30u.
za 07	08.45u	Lange wandeling (15 km): landgoederentocht Chaam en Ulven hout. Vertrek aan het heemhuis met eigen vervoer (carpooling is mogelijk). Boterhammen meebrengen, wij zorgen voor de koffie of thee.
*Inschrijven in het Heemhuis tot woe 04 juni. Gratis.
zon 15	13.30-16.30u	Tentoonstelling "Baarlese Nissen" (laatste dag)
za 21	09.00-18.00u	Heemreis naar Diest en Averbode. Vertrek aan de Loswal.
Inlichtingen: zie Van Wirskaante maart 1997.
*Inschrijven in het Heemhuis tot woe 11 juni. Deelnameprijs: f.35,- voor leden en f.40,- voor niet-leden.
zon 22	11.00-17.00u	Tentoonstelling "Fons Willemsen" in het Dorpshuis te Ulicoten: Ulicotens heemkundig erfgoed uit de collectie van een gedreven verzamelaar.

Juli

- zon 06 10.30-13.00u Open-zondag met om 11u officiële opening van de tentoonstelling "Fons Willemsen" in de Benedenzaal van het Heemhuis. Tentoonstelling open tot 16.30u.
- wo 09 v.a. 18.30u Begeleide fietstocht langs Baarlese nissen. Deelname gratis. Vertrek om 18.30u, 19.00u en 19.30u. Afstand circa 25 km.
- zon 13 13.30-16.30u Tentoonstelling "Fons Willemsen"
- zon 20 13.30-16.30u Tentoonstelling "Fons Willemsen"
- zon 27 13.30-16.30u Tentoonstelling "Fons Willemsen"

Augustus

- zon 03 10.30-13.00u Open-zondag. Tentoonstelling open tot 16.30u.
- 06-09 Deelname Brabants Heemkamp in Asten-Someren
- za 16 10.00-18.00u Heemdag. (Org.: WG Heemdag)
*Inschrijven in het Heemhuis tot woe 13 augustus.
- wo 20 19.00u Bernardusviering in Ulicoten (met medewerking van WG Ulicoten)

September

- zon 07 10.30-13.00u Open-zondag en presentatie elfde heemkalender (Org.: WG Heemkalender). Tentoonstelling open tot 16.30u.
- 13-14 13.30-16.30u Open-monumentendag: tentoonstelling "Fons Willemsen" (laatste dag)

ma 29 20.00u
de

Lezing door A.P. de Jong in feestzaal Zwaan in Castelré: "Hoe Baarle nog tweemaal op miraculeuze wijze ont snapte aan de oorlogswals, zonder het zelf te weten...". Toegang gratis.

Tentoonstelling "Baarlese Nissen"

H. Janssen

Sinds 1993 hielden een tiental leden van Heemkundekring Amalia van Solms zich in hun vrije tijd bezig met het inventariseren van nissen en nisbeelden in Baarlese woonhuizen, schuren en stallen. Het idee ontstond een tiental jaren geleden naar aanleiding van een onderzoek naar kleine religieuze monumenten in Brabant. Antoon van Tuijl merkte de vele nissen in Baarle op en nam het initiatief voor de inventarisatie ervan: de eigenaars werden geïnterviewd en de nissen gefotografeerd.

Met veel belangstelling en groeiende bewondering werden vervolgens alle nissen bestudeerd. Architectonisch zijn er enig mooie metselwerkjes bij. De meeste nissen zijn bovendien uniek: er is een ongelooflijke verscheidenheid. Zo zijn er in onze dorpen nissen met een rondboog, een spitsboog, een korfboog, een steekboog, een tudorboog, een puntdak of een trapgeveltje. Sommige zijn rechthoekig en sober. Andere zijn voorzien van vakkundig gemetselde voetstukken, consoles en hemelbogen.

De tentoonstelling bestaat voornamelijk uit foto's met daaronder een beschrijving van alle Baarlese nissen en nisbeelden, in totaal maar liefst 129 stuks. De rondleiding vangt aan bij de posterfoto

van een kalkkruis op het Groeske. De begeleidende tekst situeert de nissen in het verleden en legt een verband met de religieuze betekenis ervan. In wezen is elke nis een individuele uiting van volksdevotie: een relict uit de tijd dat bescherming van de heiligen ingeroepen werd tegen allerlei onheil. De foto's van de Baarlese nissen zijn in de eerste plaats gegroepeerd per parochie: Castléré (Minderhout), Ulicoten, Zondereigen, Baarle-Hertog en Baarle-Nassau. Per parochie zijn de foto's vervolgens per straatnaam alfabetisch gerangschikt.

In de nissen staan verschillende heiligen. De kaart van Baarle geeft een mooi overzicht. Duidelijk zichtbaar zijn de concentraties van boerderijen. Drie heiligen worden vaak in de nis geplaatst: Maria, Isidorus en Donatus. De Mariaverering in onze streken is groot: één beeld op drie is dan ook een Mariabeeld. Isidorus is de patroon van de landbouwers. Hij moet zorgen voor een goedgevulde schuur. Isidorusbeelden zijn in de handel moeilijk te vinden waardoor een aantal mensen genoodzaakt was een Mariabeeld in de nis te plaatsen. Donatus tenslotte beschermt de schuur tegen blikseminslag. Sommige heiligen zijn streekgebonden: in Ulicoten is er de Bernardusverering, in Zondereigen staan meer beelden van de H. Jozef. Ongeveer één nis op vier staat leeg.

Heiligen herken je niet aan hun gelaatstrekken maar aan hun attributen. Een mooi voorbeeld daarvan vinden we in de vitrinekast: links onderaan staan drie heiligen. Het lijkt wel een drieling. Als we goed kijken, bemerken we de H. Hubertus (met hert, patroon van de jagers), de H. Eloi (met hamer en aambeeld, patroon van de smeden) en de H. Ambrosius (met bijenkorf, patroon van de imkers).

Graag willen wij met deze tentoonstelling iedereen attent maken op de heemkundige en de religieuze waarde van de nissen, in de hoop dat deze juweeltjes van volkskunst zullen worden gekoesterd en blijvend worden onderhouden. Het verheugt ons te kunnen vaststellen dat de eerste resultaten bemoedigend zijn: in een vijftal nissen werd onlangs opnieuw een beeld geplaatst en dit aantal zal nog toenemen. Enkele eigenaars zijn van plan hun verwaarloosde nis in volle glorie te herstellen, bijvoorbeeld door het beeld opnieuw te schilderen of door herstellingen uit te voeren aan het metselwerk. De ervaring leert dat nisbeelden uiterst kwetsbaar zijn in de nabijheid van spelende kinderen of indien er vogels nestelen in de nis. Ook het weer oefent een negatieve invloed uit op de staat van het beeld. Het is daarom belangrijk het nisbeeld ter bescherming achter glas te plaatsen.

Mochten er mensen zijn die op zolder nog een nisbeeld hebben staan, dan wordt dat door de Heemkundekring in dank aanvaard. Wij zorgen dan voor de plaatsing in een lege Baarlese nis.

Aan onze leden en aan alle bezoekers van deze tentoonstelling vragen we bijkomende inlichtingen omtrent de Baarlese nissen en nisbeelden. We zijn benieuwd of er ook buiten Baarle nissen in schuren gemetseld werden. Kijk eens rond als je een uitstap maakt! We roepen tevens alle heemkundekringen op om ook in hun dorp de nissen te inventariseren.

Tentoonstelling "Fons Willemsen"

H. Janssen

Fons Willemsen aan U voorstellen is eigenlijk overbodig. Deze dynamische duizendpoot zet zich sinds jaar en dag in voor de plaatselijke gemeenschap. We kennen hem als mede-oprichter van zowel S.V.U. als van de Werkgroep Ulicoten. Vijftig jaar reeds is hij duivenmelker. Onlangs nog lag hij aan de basis van de viering van 550 jaar Ulicoten en hielp hij nieuw leven blazen in de Bernardusverering.

Elf jaar lang is Fons bij Heemkundekring Amalia van Solms coördinator van de Werkgroep Ulicoten. Hij is een heemkundige in hart en nieren. Dagelijks is hij bezig voor "het heem": Van Wirskaante ronddragen, kalenders verkopen, vergaderingen voorbereiden, artikels schrijven, enz. Elke woensdagavond is hij aanwezig in het Heemhuis. Leden van de Heemkundekring kennen Fons ook als een verwoed verzamelaar. Oude spulletjes worden door hem in dank aanvaard en met zorg bewaard, om uiteindelijk op de zolder van het Heemhuis te belanden. Voor onze tentoonstellingen wordt rijkelijk uit dit materiaal geput.

Tenslotte kennen we Fons Willemsen als een vlotte verteller. Urenlang kan hij uitwijden over het oude dorpsleven. Hij kent Ulicoten als geen ander. Nochtans werd Fons niet in Ulicoten maar op Loveren geboren. Zijn moeder was een echte Ulicotense, maar zijn vader was afkomstig van de Heesboom. Fons was nog geen vier maanden oud toen zijn ouders zich op 27 februari 1923 in Ulicoten vestigden. De rest van zijn levensloop zal U

wellicht nog lezen in boekvorm: Fons is namelijk druk bezig met het schrijven van zijn memoires. De geplande tentoonstelling kan alvast een tip van de sluier oplichten: ter gelegenheid van de jaarmarkt op 22 juni a.s. wil de Werkgroep Ulicoten laten zien wat Fons voor de plaatselijke gemeenschap betekent. Dankzij zijn onschatbare kennis van het verleden en zijn uitgebreide collectie heemkundige voorwerpen kunnen belangrijke facetten van het Ulicotense verleden worden vastgelegd voor het nageslacht. Na de jaarmarkt verhuist de tentoonstelling naar het Heemhuis waar ze kan worden bezocht tot en met het openmonumentenweekend.

Vormingsprogramma voor personen met een verstandelijke handicap

H. Janssen

Onze vereniging biedt alle bewoners van 't Zwart Goor in Merksplas de gelegenheid om kennis te maken met Baarle. Het programma wordt in overleg samengesteld en varieert van een volledige dag tot enkele uren. Tot de doelgroep behoren personen met een matig of ernstig mentale handicap. Volgende keuzemogelijkheden worden hen aangeboden:

- ⇒ Ontvangst in het Heemhuis met koffie
- ⇒ De schatkist van Amalia. In de kist zitten allerlei voorwerpen. Die mag iedereen even vasthouden en bekijken. Wie weet waarvoor de spulletjes dienen? Aan de hand van de schatkist krijgen we een inzicht in de doelstelling en de werking van de heemkundekring.
- ⇒ Het Heemhuis: een monument. We bezoeken de Raadzaal (vergaderzaal en trouwzaal), de secretarie en de Japanse

Kamer. Ooit woonde onder het gemeentehuis de veldwachter. Aan hem herinneren de keuken, de eetkamer, de bedstede en ... de gevangenis.

- ⇒ De Enclavewandeling. We wandelen door het dorp en gaan op zoek naar de enclaves. Welke verschillen merken we op tussen Baarle-Hertog en Baarle-Nassau? Spreken de mensen er een andere taal? Met welk geld kan je in de winkels betalen? Wordt er nog gesmokkeld?... De rondwandeling kan aangepast worden aan het niveau van de deelnemers en de afstand kan tot een minimum beperkt worden indien nodig.
- ⇒ Bezoek aan Baarle's museum waar veertig reuzenkaarsen staan opgesteld. Ze zijn met een onwaarschijnlijke vaardigheid gemaakt van bijenwas.
- ⇒ Natuurwandeling. Baarle heeft de natuurliefhebber veel te bieden. Er kan een uurtje gewandeld worden in de bossen van Schaluinen of in de wijdopen vlakke van de Grote Singelheide.

De eerste vormingsdag op woensdag 16 april was meteen een schot in de roos. Iedereen was laaiend enthousiast en de pret kon niet meer op toen bleek dat een van de deelnemers de duizendste bezoeker was van Baarle's museum. Nog meer groepen staan inmiddels te popelen om op bezoek te komen. Nu reeds zijn er vormingsdagen gepland op 13 en 20 mei, 10 en 17 juni en 26 augustus.

Amalia's kunst of nep

Piet van der Flaas

Zondag 9 maart jl. begaven vele mensen zich door Baarle op weg naar het Heemhuis. Ze hadden vele kostbaarheden bij zich van munten, schilderijen, devotionalia, horloges tot aardewerk. Zij waren allemaal op weg naar de eerste editie van Amalia's kunst of nep. Buiten was het heerlijk weer, maar ook binnen heerste een geanimeerde stemming. Er werden die middag niet minder dan 124 voorwerpen ter keuring aangeboden. Zelf was ik aangewezen als assistent van de heer Anton van der Lee. Hij was de specialist op het gebied van boeken, devotionalia, heemkundige artikelen en archeologische vondsten.

Het eerste wat we aangeboden kregen was een relikwie van de H. Theresia van Lisieux gevat in een messing schrijntje. Het was niet iets zeldzaams, maar wel erg mooi bewaard gebleven. Daarna kwamen er mensen op de proppen met een zgn. vuurnestje, een geglazuurd aardewerk potje op drie pootjes. Het bleek uit de 18^e eeuw te zijn. Ze hadden het opgegraven op een plaats waar vroeger een boerderij had gestaan. Vermoedelijk was het daar vroeger onder de dorpel begraven geweest. Men deed dit in vroeger dagen om het onheil te bezweren. Ook bood iemand een rozekransje aan van Maria der drie-eenheid met 3x5 kralen met aan het uiteinde geen kruisje, maar een medaille van Maria. Deze rozekransjes waren in de oorlog 14-18 zeer gewild bij de frontsoldaten. Ze waren namelijk gemakkelijk hanteerbaar.

Even later kwam er een boek uit 1624 op tafel. Het was getiteld 'Generale Kerkelijke Historie' en het was door Hieronymus te Antwerpen gedrukt. Anton las tot verbazing van de eigenaars een paar regels uit voor. Zelf hadden ze het maar nooit geprobeerd, omdat het in oud schrift was gedrukt. Na hen legde iemand een munt op tafel. Hij had hem gevonden bij het spitten van de tuin. De munt had de vermelding 'Lodewijk' en er was een gat in geboord. De eigenaar werd snel uit zijn droom ontwaakt, want de betreffende munt was uitgegeven door de Shell en derhalve echt NEP. Destijds kreeg men deze munten bij het tanken cadeau.

Toen verscheen er iemand met een boek dat was uitgegeven in Brugge met daarin foto's van de expo van Parijs. Er kwam ook nog een boekje op tafel dat de titel droeg 'ordonnantie op wer-

ken van den turf'. Verder was er iemand die een ongebruikt exemplaar van de katechismus in vijf delen op tafel legde met daarnaast nog een kleiner exemplaar. Ze werden aan ons heem geschonken!

Daarna kwam het betere werk op tafel. Zo legde iemand vier gouden munten ter beoordeling voor. Drie van die munten waren nog uit de tijd van Napoleon de derde. De munten werden aan de huidige goudprijs getaxeerd. Er kwam ook iemand met drie biljartballen. Die hadden het nodige geleden en een was er beschadigd. Het waren in ieder geval wel ivoren biljartballen. Verder had er iemand nog een zilveren munt van vijf frank van Leopold II, gedateerd 1870. De beeltenis had veel geleden en bij het noemen van de waarde gleed er een vleugje teleurstelling over het gezicht van de eigenaar.

Daarna kwam er een mevrouw met zeer oude bidprentjes. Die glom in ieder geval van genoeg toen ze het bedrag per prentje hoorde. Op zoveel had ze beslist niet gerekend. Daarna kwam er een houten blok met vijf koperen gewichtjes op tafel. De gewichtjes waren letterlijk overdekt met de ingeslagen ijknummers. Waarschijnlijk in een winkel gebruikt of zoiets. Anton van der Lee verwees de eigenaar naar een andere taxateur om de waarde te bepalen. Daarna kwamen er enkele kruisbeelden aan bod. Het eerste behoorde tot een zogenaamd 'bedieningsstel' volgens de eigenaar. Het andere kruisbeeld was een gegoten kruisbeeld. Het moet zo rond 1900 in Vilvoorde zijn gegoten. De eerste exemplaren van zo'n gietreeks kwamen prachtig uit de mal. De latere exemplaren wat minder, zeker als zo'n mal wat langer gebruikt werd. De kleine details verdwijnen dan. Het gietsel wordt dan ook automatisch minder waard.

Tegen sluitingstijd kwam er nog een echtpaar binnen met een loodzwaar boek uit 1665. Het was geschreven door Josephus Flavius. Deze beschreef de geschiedenis van het jodendom van het ontstaan tot aan de verwoesting van Jeruzalem. In het boek zat zelfs nog een schenkingsakte van de gemeente Schiedam. Er was die dag een gevarieerd aanbod, tenminste aan onze tafel. De geschatte waarden van de diverse spullen lagen tussen fl. 25,00 en fl. 750,00 en dat natuurlijk los van de 'Nep' die werd aangeboden.

Algemene Ledenvergadering 26 februari 1997

1. Opening

De voorzitter opent de 21ste Algemene Ledenvergadering en heet iedereen van harte welkom, in het bijzonder A. Gulickx-Koks, erelid van onze vereniging. Even wordt stilgestaan bij het overlijden op 16 juli 1996 van ons erelid C. Verschueren, waarna op vraag van de voorzitter één minuut stilte in acht wordt genomen.

* Verdriet en geluk wisselen elkaar voortdurend af in het leven. Onlangs overleed de man van Mevr. v.Eijl-v.d. Klashorst en werd Dhr F. Raeijmaekers vader. Onze secretaris, Mevr. Ragas-Joosen moest zich, eveneens wegens familieomstandigheden, voor deze vergadering verontschuldigen.

* 1996 staat geboekt als een actief jaar. In het Heemhuis werd de Benedenzaal gerealiseerd, waardoor we in het vervolg aan de hand van tentoonstellingen onze leden kunnen tonen waarmee we bezig zijn. Het aantal actieve leden nam toe. Onlangs mochten we ter gelegenheid van de lezing van Paul Van Zummeren 90 mensen verwelkomen. De werkgroep "Grootmoeders Tijd" werd opgericht en ook de bestaande werkgroepen Heemkalender, Ulicoten, Nisbeelden, Redactieraad, Activiteitencommissie en BiDoC lieten van zich horen in 1996.

* Door de Werkgroep BiDoc werd naarstig gewerkt aan de realisatie van "het Geheugen van Baarle": Amalia's bibliotheek- en documentatiecentrum. Het bestuur stelde daarvoor reeds een aantal middelen ter beschikking.

* 1996 was het jaar van de grote investeringen. Daarvoor konden we rekenen op veel sympathie, wat zich vertaalde op financieel gebied. We denken in het bijzonder aan een privé-

donatie die we mochten ontvangen en aan een donatie vanwege de Rabobank.

* Ook in 1997 zal er worden geïnvesteerd. Voor de realisatie van BiDoc wordt aan sponsoring gedacht. Een aanvraag die werd ingediend bij het Anjer-fonds is momenteel in behandeling. Veel Baarlenaren steunen de Heemkundekring door jaarlijks een kalender te kopen.

* Samen met BOV, NCMV en VVV werd een "denktank" gevormd met als doel het imago van ons dorp op een hoger niveau te tillen. Werkgroepen werden opgericht, waaronder de "Werkgroep Enclavehistorie". Die moet de geschiedenis van de enclaves in beeld brengen en zo een kapstok vormen voor latere organisaties. De voorzitter vraagt aan de leden om deze werkgroep met raad en daad te ondersteunen.

2. Mededelingen

De voorzitter leest de afmeldingen voor. Dit jaar zijn er dat acht. In totaal zijn er 34 leden aanwezig.

* Naar aanleiding van het 50-jarige bestaan van Brabants Heem wordt op 31 mei een happening georganiseerd op de vliegbasis van Eindhoven. Alle onze leden zijn van harte welkom.

* Het Brabants Heemkamp gaat door van 6 tot 9 augustus in Asten-Someren. Inschrijvingsformulieren kunnen aan de bestuurstafel worden afgehaald en a.s. zondag in het Heemhuis worden ingeleverd. Het Bestuur zorgt dan voor de verzending. Na de vergadering bespreekt Peter Michielsen de eerste resultaten van de Monumentencommissie (Baarle-Nassau).

3. Verslag van de Algemene Ledenvergadering 29.2.1996

Het verslag werd goedgekeurd door het bestuur (maart 1996) en opgenomen in Van Wirskaante (juni 1996). Verder hebben alle stukken ter inzage gelegen in het Heemhuis. Er zijn geen

vragen of opmerkingen bij het verslag. Bij deze wordt het door de Algemene Ledenvergadering goedgekeurd en vastgelegd.

4. Verslag van de activiteiten

Herman geeft als coördinator van de Activiteitencommissie een overzicht van de activiteiten van 1996. De kalender werd nieuw leven ingeblazen en de leden reageerden hierop met een flinke opkomst, wat vertrouwen geeft voor de toekomst.

Gepoogd zal worden voortaan zo weinig mogelijk activiteiten te verschuiven.

* 1996 was een heel actief jaar. Er waren lezingen van Jan van Eijck (aanwezig waren 60 personen), René Beijst (20 p.), Peter Vermeulen (31 p.) en Fekke van Dijk (19 p.). De wandelingen voerden ons naar Gorpeind (11 p.), Schaluinen (11 p.), 't Zwart Goor in Merksplas (35 p.) en Oude Strumpt (16 p.).

* De uitstappen kenden organisatorische problemen. De fietstocht naar Turnhout ging niet door omdat de opening van het Taxandriamuseum op zich liet wachten. In plaats daarvan fietsten we naar Kasterlee (41 p., waarvan een aantal met de auto).

* De heemreis naar Dordrecht (46 p.) werd naar juli verschoven en voor een bezoek aan de Open Monumentendag in Herentals daagden slechts vier leden op: de aankondiging werd niet opgenomen in Ons Weekblad wegens plaatsgebrek en Van Wirskaante verscheen later dan verwacht.

* Daarnaast vermelden we volgende activiteiten: nieuwjaarsreceptie, Algemene Ledenvergadering, verbroederingsdag met Alphen en Chaam (82 p.), deelname aan het regionaal heem-

kamp in Oudenbosch (9 p.), lokale heemdag in Zondereigen (40 p.), Bernardusprocessie, presentatie tiende heemkalender, lokale heemkwis, deelname aan de regionale heemkwis in Nispen en tot slot de viering van het 20 jarige bestaan van Amalia met opening van de Benedenzaal, een tentoonstelling over het onderwijs in Baarle, een bezoek aan Wortel-Kolonie en een feestmaal in zaal de Zwaan in Castelé (73 p.).

* In maart en april werd een cursus georganiseerd: familiekunde voor beginners (20 p.). De cursus oud schrift verviel bij gebrek aan belangstelling.

5. Financieel verslag

De penningmeester bespreekt het financieel jaar met behulp van sheets. Deze stukken hebben ook in het Heemhuis ter inzage gelegen.

* De inrichting van de Benedenzaal betekende een grote investering. Sponsors werden gezocht en gevonden. Steeds werd getracht voorzichtig om te gaan met het geld. Gezien het geplande exploitatietekort zal ook in 1997 actief gezocht moeten worden naar sponsors.

* Dhr. H. Anema stelt vragen bij de afschrijving van de verbouwkosten waardoor het eigen vermogen groter lijkt dan het in werkelijkheid is. De penningmeester antwoordt dat het principe van de afschrijvingen de voorbije jaren werd voorgesteld door de Algemene Ledenvergadering. Beloofd werd toen aan deze vraag tegemoet te komen. Misschien is de termijn van tien jaar te lang, rekening houdende met het feit dat het Heemhuis geen eigen pand is. Afgesproken wordt de termijn terug te brengen op 5 jaar.

* Dhr. B. Wentink merkt op dat het begrotingsresultaat negatief is. De voorzitter antwoordt hierop dat er subsidies aangevraagd zijn. Het wordt afwachten of het lukt.

* Dhr. A. de Jong vraagt waarom de gemeente Baarle-Hertog ons meer sponsort dan de gemeente Baarle-Nassau. De penningmeester legt uit dat dit niet het geval is. Baarle-Nassau geeft ons jaarlijks een waarderingssubsidie bovenop de verenigingssubsidie. De waarderingssubsidie vervangt de huur in het SOB.

* De voorzitter bedankt de penningmeester voor de uiteenzetting en merkt op dat er gesproken is met de gemeente Baarle-Hertog over de vochtproblemen in het Heemhuis en over de dringende renovatie van het dak. Ook de huurkosten werden ter sprake gebracht. De twee gemeenten zullen a.s. dinsdag overleg plegen. Wij hopen op de volledige subsidiëring van de huur.

6. Verslag van de kascommissie

De heren H. Anema en A. Kusters wordt gevraagd verslag uit te brengen van de kascontrole. Dhr. Anema meldt dat alles is gecontroleerd en goedgevonden waarna de penningmeester wordt gedechargeerd bij acclamatie.

7. Bestuursverkiezing

Aftredend volgens rooster zijn Ad Jacobs (herkiesbaar als voorzitter), Herman Janssen (herkiesbaar), Ria Laurijssen (herkiesbaar), Ineke van Strijp (herkiesbaar) en Antoon van Tuijl (herkiesbaar). Fons Raaijmaekers treedt af en is niet herkiesbaar. Twee leden stellen zich verkiesbaar, met name Mieke Becqué-Dirven en Fonny de Rooy.

* Voor de verkiezing van de voorzitter neemt Antoon van Tuijl als vice-voorzitter het woord. Er zijn geen tegenkandidaten en met algemene stemmen wordt Ad Jacobs herkozen als voorzitter.

* Daarna leidt de voorzitter de verkiezing van de bestuursleden. Er zijn zes kandidaten voor vijf plaatsen in het bestuur, zodat voor de eerste keer in de geschiedenis van de vereniging effectief tot stemming moet worden overgegaan. De voorzitter benoemt dhr. Fons Raaijmaekers en dhr. Hans Grummels tot leden van de stemcommissie. Zij delen stembriefjes uit, waarop vijf namen moeten worden genoteerd. Daarna halen zij de briefjes op en tellen de uitgebrachte stemmen.

* Dhr. Fons Raaijmaekers brengt verslag uit. Er zijn 34 leden aanwezig, waarvan er 32 een stem uitbrachten. Er is één blanco stem en er wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te stemmen bij volmacht. De uitslag is als volgt: Herman Jansen(31), Ineke van Strijp(31), Antoon van Tuijl(31), Ria Laurijssen(29), Fonny de Rooy(26) en Mieke Becqué-Dirven(7). Bijgevolg zijn Herman, Ineke, Antoon, Ria en Fonny verkozen als bestuurslid.

* De voorzitter bedankt de kascommissie en nodigt Fonny uit bij het bestuur plaats te nemen. Mieke wordt bedankt voor de kandidaatstelling en voor haar volledige inzet in het belang van de vereniging. De voorzitter meldt dat er binnen het bestuur plannen zijn om bestuursleden te benoemen voor een periode van drie i. pl. v. twee jaar. Jaarlijks zouden dan drie bestuursleden aftredend zijn. De voorzitter, penningmeester of secretaris zouden volgens de rooster niet gelijktijdig moeten aftreden. De voorgestelde veranderingen zullen de continuïteit

waarborgen. Om dit te realiseren, moeten echter de statuten gewijzigd worden tijdens de Algemene Ledenvergadering. Bij de uitnodiging van volgend jaar zal een kopie van het wijzigingsvoorstel gevoegd worden.

8. Benoeming kascommissie

Voor het jaar 1997-1998 hebben zich beschikbaar gesteld dhr. Fons Raaijmaekers en dhr. Jan Landman, waarvoor dank. In het voorstel tot statutenwijziging zal tevens opgenomen worden dat jaarlijks één kascommissielid aanblijft. Dan moet jaarlijks één lid gekozen worden voor een periode van twee jaar. Ook dit zal de continuïteit bevorderen.

9. Vaststelling van de contributie

Het voorstel van de voorzitter om de contributie te handhaven zoals het momenteel is, wordt door de leden unaniem goedgekeurd. De contributie is vergelijkbaar met die van de ons omringende heemkundekringen.

10. Beleidsplan 1995-2000

Antoon geeft uitleg over de stand van zaken. Wat betreft de ledenwerving was er het initiatief om een strooifolder te verspreiden in de nieuwe woonwijken. De bedoeling was naambekendheid te verwerven ter voorbereiding van de kalenderverkoop. Of dit onmiddellijk resultaat opleverde, is niet duidelijk. We stellen vast dat ons ledenaantal stabiel blijft. Er is geen groei meer.

* Door middel van brieven en bijeenkomsten werden contacten onderhouden met Brabants Heem en de Gouw Antwerpen. Structureel contact met de VVV werd verwezenlijkt via het overlegplatform. Wat betreft inspraak in het gemeentelijk be-

leid, werd weinig vooruitgang geboekt. Bij de gemeenten was hiervoor weinig enthousiasme waar te nemen.

* Heel wat leden waren actief in een werkgroep. Er werd ook een nieuwe werkgroep opgericht: Grootmoeders Tijd. Deze werkgroep bestudeert de Baarlese gebruiken die verband houden met geboorte, huwelijk en overlijden.

* Aan de toegankelijkheid van onze bieb werd hard gewerkt door de werkgroep BiDoc. Informatieverwerving van de leden werd ook nagestreefd door het inrichten van een cursus familiekunde voor beginners.

* Wat betreft het beheer en het onderhoud van het Heemhuis werden de burgemeester, schepenen en raadsleden van de gemeente Baarle-Hertog uitgenodigd voor een gesprek. Men werd de meerwaarde getoond van het gebouw na het voltooiën van de Benedenzaal. Tegelijk werden allerlei problemen met vocht en isolatie besproken. Het lekkende dak en het gevaar voor waterschade (de verwarmingsketel staat niet vorstvrij) kwamen eveneens ter sprake. Wij kregen de toezegging dat er aandacht aan zal worden besteed. Voorlopig merken we daar nog niets van.

* Kortelings zullen in het bestuur de taken opnieuw verdeeld worden. De beheerstaken zullen omschreven worden en in de taakverdeling worden opgenomen. De functie van een aantal lokalen zal opnieuw bekeken worden: er is nood aan een extra vergaderruimte.

* In 1996 werd weinig gepubliceerd. Van Wirskaante bracht mooi verpakte kwaliteitsartikels. Het geplande jaarboek over

het onderwijs in Baarle had af te rekenen met een gebrek aan menskracht. Toch hopen we met de verzamelde foto's en gegevens alsnog naar buiten te treden.

11. Activiteitenkalender 1997

Herman Janssen geeft aan de hand van sheets meer uitleg over de activiteiten van het lopende jaar. Het volledige programma verscheen reeds in het decembernummer van Van Wirskaante. Eén datum dient gewijzigd te worden: het avondje Amalia in Zondereigen gaat door op zaterdag 15 november. In 1998 zal onze vereniging een Landdag organiseren naar aanleiding van de herdenking van "350 jaar Vrede van Munster" en "800 jaar enclaves in Baarle". Wij hopen dan heel wat heemkundigen uit Nederland en België te mogen verwelkomen.

* Dhr. Fons Raeijmaekers stelt voor alle nieuwe inwoners van Baarle uit te nodigen in het Heemhuis, een voorstel dat de activiteitencommissie in overweging zal nemen.

* De voorzitter doet een oproep om op 9 maart massaal naar het Heemhuis te komen. Amalia's Kunst of Nep belooft een topactiviteit te worden.

12. Rondvraag

Dhr. Fons Raaijmaekers wil weten of vragen van leden kunnen besproken worden op de bestuursvergadering. Het bestuur antwoordt positief op deze vraag: elke vorm van betrokkenheid van de leden wordt aangemoedigd.

13. Sluiting

Tot slot geeft Peter Michielsens meer uitleg over de werking van de Monumentencommissie in Baarle-Nassau. Hij zegt bereid te

zijn met een aantal leden de panden nog eens te bekijken die tot hiertoe van de monumentenlijst zijn geschrapt. Ook wil hij in het Heemhuis de lijst doornemen aan de hand van dia's. De Heemkundekring zou volgens Peter vragende partij moeten zijn bij de gemeente Baarle-Hertog voor het samenstellen van een Belgische monumentenlijst: ook Baarle-Hertog heeft mooie en waardevolle panden.

De voorzitter bedankt Peter voor de leerrijke uiteenzetting. Hij is blij met de geplande restauratie van de bidtuin van Nijhoven. De Heemkundekring heeft daaraan meegeholpen en zal in de nabije toekomst de nodige mankracht leveren. In Baarle is nog veel werk voor onze vereniging. Het bestuur en de leden zijn er klaar voor.

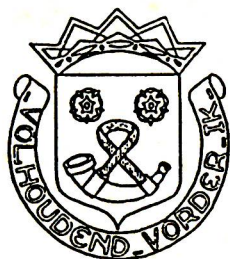
Verder wenst de voorzitter Fonny de Rooy nogmaals proficiat met zijn verkiezing tot bestuurslid en dankt hij alle leden die aanwezig waren op deze Algemene Ledenvergadering, in het bijzonder de leden van buiten Baarle. De voorzitter sluit de vergadering in de hoop iedereen te mogen begroeten op één van de volgende activiteiten.

DRAAGBARE WATERBRON.

Natuurlijk mineraalwater in een handig, licht, 2-literpak. Niet van plastic, maar van karton, zonder stoffen die het milieu aantasten. Een over-

vloedige bron zuiver, natuurlijk
mineraalwater zonder koolzuur. **BAR-LE-DUC**

heemkundekring 'amalia van solms'
kerkstraat 4
2387 baarle-hertog

van wirskante